

Rapport

deputaten hoger beroep

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Goes 2020

Inhoudsopgave

Inleiding 3

1. Verslag van de werkzaamheden	3
1.1 Voorbereiding hoger beroep	3
1.2 Toepassing Generale regeling voor kerkelijke rechtspraak	3
1.3. Publicatie van uitspraken van de generale synode	4
1.4. Cursus kerkrecht	5
1.5. Proces eenwording NGK en GKv	5
2. Samenstelling van het deputaatschap	6
3. Nieuwe opdracht	6
4. Voorstel besluiten	7

Bijlagen

1 Samenstelling deputaatschap en rooster van aftreden	7
--	----------

Inleiding

Het werk van deputaten hoger beroep werd in de verslagperiode aan de ene kant gekenmerkt door een zekere mate van rust, en aan de andere kant zijn er genoeg ontwikkelingen die een actieve betrokkenheid vragen.

Deputaten kregen één zaak te behandelen en het laat zich aanzien dat er niet heel veel meer zaken zich aandienen die door deputaten behandeld moeten worden ter voorbereiding van een uitspraak door de Generale Synode van Goes. Dat geeft een zekere mate van rust in vergelijking met de vorige synode die in acht zaken een uitspraak moest doen.

Andere ontwikkelingen vragen een opnieuw doordenken van onze kerkelijke rechtspraak. In de vorige verslagperiode hadden we vanwege de invoering van de nieuwe kerkorde nog rekening te houden met het overgangsrecht. In deze periode konden we geheel uitgaan van de nu vigerende kerkorde en daarbij de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak. Het fusieproces van NGK en GKv maakt dat nu al weer opnieuw nagedacht moet worden over de kerkelijke rechtspraak in het nieuwe kerkverband.

1. Verslag van de werkzaamheden

1.1 Voorbereiding hoger beroep

In de afgelopen verslagperiode is er – tot het moment van het uitbrengen van dit rapport - één hoger beroep ingediend bij de generale synode. De behandeling heeft het deputaatschap op zich genomen en zal met een voorstel voor een uitspraak (in de vorm van een conceptuitspraak) de synode dienen. De classes en particuliere synodes zijn benaderd met de vraag of er zaken spelen die eventueel nog een vervolg krijgen richting de generale synode. Er blijken een paar zaken te spelen op dit moment, waarvan nog onzeker is of deze in hoger beroep aan de generale synode voorgelegd zullen worden.

1.2 Toepassing Generale regeling voor kerkelijke rechtspraak

De in 2015 in werking getreden generale regeling is nu vier jaar toegepast binnen de kerken, specifiek door de kerkelijke vergaderingen. Het deputaatschap heeft zich de vraag gesteld of de ervaringen met het toepassen van deze regeling zou moeten leiden tot voorstellen voor aanpassing. Een evaluatie zou dan moeten plaatsvinden in overleg en in samenwerking met het deputaatschap kerkrecht. Deputaten hebben echter afgezien van het nemen van het initiatief daartoe met het oog op de komende fusie tussen de NGK en de GKv. Het ligt meer voor de hand om de opgedane ervaringen mee te nemen in het vorm geven van de kerkelijke rechtspraak in het nieuwe kerkverband dan daar nu nog een zelfstandig traject binnen de GKv van te maken.

Ook de vorige synode van 2017 heeft bij haar behandeling en uitspraken voor het eerst gehandeld naar het nieuwe procesrecht zoals vastgelegd in de generale regeling.

In de brief van 26 april 2017, waarbij het deputaatschap een aantal adviezen en conceptuitspraken aan de generale synode heeft aangeboden, hebben wij een tweetal punten voor de behandeling onder de aandacht van de synode gebracht:

1. Toelichting door indiener en wederpartij van hun standpunt ter synodevergadering. Partijen krijgen de gelegenheid om ten overstaan van de synode nog te reageren op het advies in de vorm van een conceptuitspraak van deputaten.
2. Verschoning en wraking: deputaten hebben de synode gewezen op het feit dat alleen die synodeleden die **in persoon** betrokken waren bij een zaak die in hoger beroep op de synodetafel ligt, niet betrokken kunnen zijn bij de behandeling en besluitvorming. Voor wat

betreft het laatste punt merken deputaten op dat zich bij het verschonen door synodeleden geen problemen hebben voorgedaan. De regel was helder en is correct toegepast.

Bij het eerste punt merken deputaten op dat dit novum door de vorige synode als zinvol werd geacht. De mogelijkheid van persoonlijke aanwezigheid van partijen werkt naar zowel de partijen als de synodeleden positief. Synodeleden zien de personen om wie het gaat, dat maakt de behandeling persoonlijker. Partijen krijgen de gelegenheid zich nog te 'verweren' tegen het deputatenadvies. Partijen ontvangen daarvoor ook met de uitnodiging de tekst van de conceptuitspraak. In de uitnodiging is nadrukkelijk aan 'verwachtingenmanagement' gedaan. Partijen kregen 10 minuten de gelegenheid en werden er op gewezen dat hun bijdrage zich slechts mocht richten op de conceptuitspraak. De aanwezigheid op de synodevergadering heeft niet tot doel om de zaak opnieuw te behandelen. In de voorbespreking zijn de synodeleden er ook op gewezen zich terughoudend op te stellen in het stellen van vragen aan partijen en zich daarbij vooral te richten op de bijdrage tijdens de synodevergadering, juist ook om herhaling van de hoorzitting die deputaten al hadden gehouden te voorkomen. In de praktijk heeft dit goed gewerkt. In de loop van de behandeling van de acht zaken is in de definitieve uitspraak wel een alinea toegevoegd over de behandeling op de synodevergadering waarin zo nodig een reactie werd gegeven op de bijdrage van partijen tijdens de vergadering. In één zaak is de motivering ook aangepast. In deze werkwijze hoeft voor de komende generale synode geen wijziging te worden aangebracht.

1.3. Publicatie van uitspraken van de generale synode

Deputaten hebben van de Generale Synode van Meppel 2017 de opdracht gekregen om de werkzaamheden voort te zetten van het ontsluiten en publiceren van de kerkelijke jurisprudentie (in geanonimiseerde vorm), te beginnen met de uitspraken te doen door de Generale Synode van Meppel. Het is goed voor de ontwikkeling van zorgvuldige kerkelijke rechtspraak dat de uitspraken van de generale synode gepubliceerd worden en ook eenvoudig zijn terug te vinden op het internet.

Het laatste deel van de opdracht is uitgevoerd. De acht uitspraken van de generale synode zijn geanonimiseerd gepubliceerd in een afzonderlijk onderdeel onder de rubriek kerkorde op www.gkv.nl. Er is evenwel een discrepantie tussen deze publicatie en de officiële Acta. In de Acta zijn vijf uitspraken niet geanonimiseerd opgenomen. De achterliggende gedachte hiervan is dat het in deze zaken handelde om 'zakelijke' geschillen tussen kerkenraden en gemeenteleden of tussen kerkelijke vergaderingen onderling. In de overige drie zaken ging het om persoonlijke kwesties die onderwerp van het geschil waren. Dit verschil in benadering heeft geleid tot vragen. Deputaten adviseren de synode ook hierin één lijn te trekken.

Artikel 16 van de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak bepaalt dat behandeling van het ingediende beroepschrift of hoger beroepschrift tijdens de meerdere vergadering openbaar is. De beraadslaging en de besluitvorming door de meerdere vergadering vindt echter achter gesloten deuren plaats in afwezigheid van partijen. De openbare behandeling echter betekent niet dat daarmee de publicatie van de uitspraak in openbaar te raadplegen bronnen ongeanonimiseerd kunnen plaatsvinden. De inhoud van het geschil – zakelijk of persoonlijk – is hierin niet het leidende criterium. De Acta zijn aan te merken als een openbaar te raadplegen bron, nu deze integraal op de www.gkv.nl te vinden zijn. Onder verwijzing naar de handelwijze binnen de reguliere, statelijke rechtspraak en naar de effecten van de AVG is het raadzaam ook in de Acta de uitspraken van de synode te anonimiseren, voor zover een individueel gemeentelid tot één van de partijen behoort. Uitspraken in een hoger beroep tussen kerkelijke vergaderingen dienen ongeanonimiseerd plaats te vinden, waarbij eventuele namen van individuele gemeenteleden wel worden geanonimiseerd. Deze anonimiseringslijn is besproken met deputaten kerkrecht en deputaten kunnen zich geheel vinden in deze lijn.

Aan het eerste deel van de opdracht – het ontsluiten van de kerkelijke jurisprudentie van oudere datum – heeft het deputaatschap nog niet voldaan. Het is een arbeidsintensieve opdracht, waarbij bij nadere beschouwing, de vraag zich voordoet welke toegevoegde waarde dit heeft. Uitspraken van generale synodes zijn opgenomen in de Acta dan wel de Handelingen. De Acta zijn openbaar en via websites te raadplegen. De Handelingen zijn weliswaar slechts in beperkte kring openbaar en hebben een vertrouwelijk karakter. Het is zinvol uitspraken die aan de huidige kerkorde en de generale regelingen gerelateerd zijn te publiceren. Mede ook met het oog op het fusietraject met de NGK menen de deputaten dan ook dat de opdracht van het verder terugwerken van de publicatie van uitspraken gezien de relatieve waarde en het arbeidsintensieve karakter daarvan zou moeten vervallen.

1.4. Cursus kerkrecht

Deputaten hebben tevens de opdracht gekregen een bijdrage te blijven leveren aan kennisoverdracht en verbetering van de behandeling van ingesteld beroep bij classes en particuliere synodes. Aan deze opdracht is voldaan.

In het jaar 2018 zijn op drie plaatsen (Waddinxveen, Leusden en Assen) bijeenkomsten georganiseerd onder de titel 'Herstel van vrede door recht'. De opkomst van totaal 65 deelnemers is goed te noemen. De bijeenkomsten bestonden uit twee delen. In het eerste deel is door mr. J. Storm (voorzitter deputaatschap hoger beroep) ingegaan op de hoofdlijnen van de kerkelijke rechtspraak en op het bijbehorende procesrecht dat in de generale regeling is vastgelegd. Daarbij is als casusmateriaal volop gebruik gemaakt van de uitspraken van de Generale Synode van Meppel. In het tweede deel is mr. A. Morijn (oud-lid van het deputaatschap) ingegaan op de alternatieven vormen voor de kerkelijke rechtspraak: hoe kunnen kerkenraden en gemeenteleden tot geschiloplossing komen zonder daarvoor de kerkelijke weg te hoeven gaan. Herstel van vrede moet vooral aan de basis plaatsvinden, daar waar het geschil is ontstaan. De bijeenkomsten hebben duidelijk voorzien in een behoefte. Het werken aan de kennis van het kerkrecht, de kerkelijke rechtspraak en de bijbehorende generale regelingen is nodig gebleken. Bij kerkenraden en predikanten maar ook bij deputaten beroep die de meerdere vergadering in een beroepszaak bijstaan en daarover adviseren. Kortom: voorlichting blijft ook in de nieuwe periode nodig.

1.5. Proces eenwording NGK en GKv

Als deputaatschap hoger beroep hebben we op verzoek van de Regiegroep op 28 september 2018 overleg gevoerd met de Commissie Kerkrecht en Beroepszaken van de NGK. In dit overleg waren ook de deputaten kerkrecht (DKR) betrokken, omdat de Commissie haar werkveld heeft op ons terrein als ook op het terrein van het kerkrecht (en daarnaast ook nog een verantwoordelijkheid bij arbeidsgeschillen). We hebben dat overleg ervaren als constructief.

Een tweede overleg op 11 januari 2019 was een expertmeeting georganiseerd door de Werkgroep Toekomstige Kerkorde (WTK) rond de toekomstige kerkorde voor het nieuwe kerkverband. Een afvaardiging van ons deputaatschap heeft aan deze expertmeeting deelgenomen. In de aanloop naar dit overleg hebben deputaten geantwoord op vragen die werkgroep stelde rond de kerkelijke rechtsgang. Op 7 februari 2018 hebben twee leden van het deputaatschap deelgenomen aan de informatieavond over communicatie, georganiseerd door deputaten Administratieve ondersteuning (DAO).

2. Samenstelling van het deputaatschap

Het deputaatschap heeft in de afgelopen periode gewerkt in de nieuwe samenstelling: acht personen waarvan vier met een juridische en vier met een theologische achtergrond. Eén deputaat heeft om persoonlijke redenen niet kunnen functioneren en aangegeven niet verder beschikbaar te zijn. De werkwijze van het deputaatschap is dat we geen onderscheid hebben tussen primi- secundi-deputaten., De regel is dat minimaal vijf deputaten een zaak behandelen. Daar konden we gezien de ene zaak die tot nu toe is voorbereid prima mee uit de voeten. We stellen u dan voor om op deze manier verder te gaan.

Er is ons in overweging gegeven om gezien het proces van eenwording NGK-GKv om zo veel mogelijk samen te werken en eventueel samen te gaan met onze counterpart aan NGK-kant. Gezien de brede opdracht die de NGK-commissie heeft en de andere praktijk in de NGK rond hoger beroep, lijkt het ons niet wijs om vanaf 2020 al samen te gaan. Wel verdient het een sterke aanbeveling om aan het deputaatschap iemand uit de Commissie Kerkrecht en Beroepszaken van de NGK toe te voegen, en één van onze deputaten aan de Commissie Kerkrecht en Beroepszaken. Voordelen zijn het meer op elkaar betrokken raken en feeling krijgen met elkaars praktijk. Omdat we in onze praktijk moeten werken met de huidige regels van het kerkverband is het ook niet nodig om meer samen te werken, dat komt wanneer er werkelijk een fusie is en een nieuwe kerkorde is vastgesteld.

In het deputaatschap ontstaan drie vacatures: één theologisch en twee juridische geschoolden. De komende periode zal in het kader van overgang naar het nieuwe kerkverband staan. In zo'n situatie heb je de ervaring uit het verleden nodig en is het voor de duur van drie jaar lastig inwerken voor nieuwe leden. Deputaten vinden het daarom wenselijk om de juridische ervaring die er is te handhaven en daarom stellen wij voor om die leden die in de regel niet voor herbenoeming beschikbaar zouden zijn, toch opnieuw zitting te laten nemen in het deputaatschap. Voor de theologisch geschoolde deputaat dient wel vervanging gezocht te worden. Wellicht kan dat op de wijze als in de vorige alinea aangegeven vanuit de NGK. Wij zullen met een complete voordracht komen op een later tijdstip.

3. Nieuwe opdracht

Vanuit de waarnemingen die hierboven zijn beschreven en de taak die het deputaatschap in het kader van de kerkelijke rechtspraak heeft, meent het deputaatschap dat in de komende periode aandacht gegeven moet worden aan de volgende punten, naast het zorg dragen voor de voorbereiding van hoger beroepszaken:

- Constructief meewerken aan het proces van eenwording zover dat de opdracht van het deputaatschap raakt. Concreet: meedenken over de kerkelijke rechtsgang in de toekomstige kerkorde. Contact houden met de Commissie Kerkrecht en Beroepszaken.
- De kennisoverdracht en verbetering van de behandeling van ingesteld beroep bij meerdere vergaderingen. Dit zo mogelijk in samenwerking met de Commissie Kerkrecht en Beroepszaken.

4. Voorstel besluiten

Besluit:

1. op grond van artikel 3, lid 2, van de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak een deputaatschap te benoemen voor de voorbereiding van de behandeling van hoger beroepen en herzieningen bij de generale synode;
2. het deputaatschap samen te stellen uit acht leden, vier leden met een theologische en vier leden met een juridische achtergrond;
3. het deputaatschap opdracht te geven om in geanonimiseerde vorm de uitspraken te publiceren van de Generale Synode van Goes;
4. het deputaatschap de opdracht te geven een bijdrage te blijven leveren aan kennisoverdracht en verbetering van de behandeling van ingesteld beroep bij classes en particuliere synodes, zoveel mogelijk in samenwerking met de Commissie Kerkrecht en Beroepszaken van de NGK;
5. het deputaatschap de opdracht te geven constructief mee te werken aan het proces van eenwording met de NGK voor zover het de taakstelling van het deputaatschap raakt;
6. het deputaatschap een budget te verlenen van €4.000 per jaar (in totaal €12.000).

Bijlagen

1 Samenstelling deputaatschap en rooster van aftreden

ds. E. Leeftink,	Assen	2026
ds. R.R. Roth,	Oegstgeest	2023
ds. J. Roosenbrand,	Delfgauw	2020
ds. R. Tigelaar,	Hardenberg	2023
mr. S.H. Koopmans,	Kampen	2026
mr. W.H.K. Dijksterhuis,	Waddinxveen	2020
mr. M.J. Pel-Verkade,	Terschuur	2023
mr. J. Storm,	's Gravenhage	2020

Het ambtelijk secretariaat werd uitgevoerd door L. Postma-Douma.